

Suvestinė redakcija nuo 2018-12-12

Įstatymas paskelbtas: Žin. 1998, Nr. [110-3024](#), i. k. 0981010ISTAVIII-950

Nauja redakcija nuo 2004-11-25:

Nr. [IX-2544](#), 2004-11-04, Žin. 2004, Nr. 170-6238 (2004-11-25), i. k. 1041010ISTA0IX-2544

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIŲ ĮSTATYMAS

1998 m. gruodžio 3 d. Nr. VIII-950
Vilnius

I SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių (toliau – Seimo kontrolieriai) veiklos teisinius pagrindus ir įgaliojimus, taip pat Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos (toliau – Seimo kontrolierių įstaiga) organizacinę struktūrą.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Biurokratizmas** – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai.

2. **Pareigūnas** – valstybės ir savivaldybių institucijos ar įstaigos tarnautojas, taip pat kitas darbuotojas, atliekantis viešojo administravimo funkcijas; viešosios įstaigos bei nevyriausybines organizacijas, kurioms įstatymų nustatyta tvarka suteikti viešojo administravimo įgaliojimai, darbuotojas, turintis administravimo įgaliojimus nepavaldiems asmenims; valstybės įgaliotas asmuo, atliekantis įstatymų nustatytas valstybės suteiktas funkcijas.

3. **Pareiškėjas** – fizinis ar juridinis asmuo, kuris kreipiasi į Seimo kontrolierių pateikdamas skundą dėl pareigūnų piktnaudžiavimo ar biurokratizmo.

4. **Piktnaudžiavimas** – tokie pareigūno veiksmai ar neveikimas, kai jam suteikti įgaliojimai naudojami ne pagal įstatymus bei kitus teisės aktus arba savanaudiškais tikslais ar dėl kitokių asmeninių paskatų (naudojimosi tarnybine padėtimi, keršto, pavydo, karjerizmo, neteisėtų paslaugų teikimo ir t. t.), taip pat tokie pareigūno veiksmai, kai viršijami suteikti įgaliojimai ar savavaliaujama.

3 straipsnis. Seimo kontrolierių veiklos tikslai

Seimo kontrolierių veiklos tikslai:

1) ginti žmogaus teisę į gerą viešąjį administravimą, užtikrinantį žmogaus teises ir laisves, prižiūrėti, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms;

2) skatinti pagarbą žmogaus teisėms ir laisvėms, atliekant nacionalinės žmogaus teisių institucijos funkcijas;

3) vykdyti nacionalinę kankinimų prevenciją laisvės apribojimo vietose pagal Konvencijos prieš kankinimą ir kitoki žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-629](#), 2013-12-03, Žin., 2013, Nr. 130-6618 (2013-12-19), i. k. 1131010ISTA0XII-629

Nr. [XIII-858](#), 2017-12-07, paskelbta TAR 2017-12-18, i. k. 2017-20342

4 straipsnis. Pagrindiniai Seimo kontrolierių veiklos principai

Seimo kontrolieriai savo veikloje vadovaujami šiais principais:

1) pagarbos žmogui ir valstybei. Seimo kontrolieriai, vadovaudamiesi konstitucine nuostata, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, siekia užtikrinti kiekvieno asmens teisę į gerą viešąjį administravimą;

2) veiklos laisvės ir savarankiškumo. Seimo kontrolieriai yra nepriklausomi nuo kitų institucijų, kiekvieno Seimo kontrolieriaus teisės ir pareigos lygios, kiekvienas jų pagal kompetenciją veikia savarankiškai;

3) atskaitingumo. Seimo kontrolieriai už savo veiklą yra atskaitingi Lietuvos Respublikos Seimui;

4) teisėtumo. Seimo kontrolieriai savo veikloje vadovaujami Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo ir kitais įstatymais bei teisės aktais, tarptautinėmis sutartimis, teisės principais;

5) nešališkumo ir teisingumo. Seimo kontrolieriai vienodai (lygiai teisingai) gina visus žmones, nepaisant jų tautybės, rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės padėties, religinių įsitikinimų ar politinių pažiūrų. Seimo kontrolieriai savo veikloje yra objektyvūs ir teisingi;

6) proporcingumo. Seimo kontrolieriai, gindami žmogaus teises ir laisves, siekia išlaikyti pusiausvyrą tarp asmens privačių ir visuomenės interesų, gindami konkretaus asmens teises ir laisves – nepažeisti kitų žmonių teisių ir laisvių;

7) viešumo. Seimo kontrolieriai viešai teikia informaciją visuomenei apie savo veiklą bei pareigūnų piktnaudžiavimą, biurokratizmą ar kitaip pažeidžiamas žmogaus teises ir laisves.

II SKIRSNIS SEIMO KONTROLIERIUS

5 straipsnis. Seimo kontrolierius

Seimo kontrolierius – Lietuvos Respublikos Seimo (toliau – Seimo) skiriamas valstybės pareigūnas, ginantis žmogaus teises ir laisves, tiriantis pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo ar biurokratizmo bei siekiantis gerinti viešąjį administravimą.

6 straipsnis. Seimo kontrolieriui keliami reikalavimai

Seimo kontrolieriumi skiriamas nepriekaištingos reputacijos Lietuvos Respublikos pilietis, turintis teisės bakalauro ir teisės magistro arba vienpakopį teisinį universitetinį išsilavinimą ir ne mažesnę kaip 10 metų teisinio ar teisinio pedagoginio darbo stažą.

7 straipsnis. Seimo kontrolierių skyrimas

1. Seimo Pirmininko teikimu Seimas skiria 2 Seimo kontrolierius penkerių metų kadencijai. Tas pats asmuo Seimo kontrolieriumi gali būti skiriamas ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės.

TAR pastaba. Iki įstatymo Nr. XIII-1684 įsigaliojimo (2018-12-12) pareigas einantis Lietuvos Respublikos Seimo paskirtas Seimo kontrolierius pareigas eina tol, kol pasibaigia jo penkerių metų kadencija, ir Seimas paskiria Seimo kontrolierių kitai kadencijai.

Jeigu iki įstatymo Nr. XIII-1684 įsigaliojimo (2018-12-12) pareigas ėjusį Seimo kontrolierių Lietuvos Respublikos Seimas paskiria naujai kadencijai, šio Seimo kontrolieriaus pirmoji kadencija pradeda skaičiuoti Seimui jį paskyrus po šio įstatymo įsigaliojimo.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XI-667](#), 2010-01-21, Žin., 2010, Nr. 15-700 (2010-02-04), i. k. 1101010ISTA00XI-667

Nr. [XIII-1684](#), 2018-12-04, paskelbta TAR 2018-12-11, i. k. 2018-20235

2. Seimas skiria vieną Seimo kontrolierių valstybės institucijų ir įstaigų pareigūnų veiklai tirti ir vieną Seimo kontrolierių savivaldybių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiklai tirti.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XI-667](#), 2010-01-21, Žin., 2010, Nr. 15-700 (2010-02-04), i. k. 1101010ISTA00XI-667

Nr. [XI-741](#), 2010-04-13, Žin., 2010, Nr. 48-2291 (2010-04-27), i. k. 1101010ISTA00XI-741

3. Jei Seimo kontrolieriaus įgaliojimai nutrūksta kadencijai nepasibaigus, Seimas skiria naują Seimo kontrolierių.

8 straipsnis. Seimo kontrolieriaus priesaika

Asmuo, paskirtas Seimo kontrolieriumi, prieš pradėdamas eiti pareigas, prisiekia Lietuvos valstybei. Prisiekiantis asmuo turi teisę pasirinkti vieną iš šių priesaikos tekstų:

1) „Aš, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius (-ė) (vardas, pavardė), prisiekiu būti ištikimas (-a) Lietuvos valstybei, vykdyti jos Konstituciją ir įstatymus, savo pareigas atlikti garbingai, ginti žmogaus teises, laisves ir teisėtus interesus, visada būti nešališkas (-a), saugoti man patikėtas paslaptis.

Tepadeda man Dievas.“;

2) „Aš, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius (-ė) (vardas, pavardė), prisiekiu būti ištikimas (-a) Lietuvos valstybei, vykdyti jos Konstituciją ir įstatymus, savo pareigas atlikti garbingai, ginti žmogaus teises, laisves ir teisėtus interesus, visada būti nešališkas (-a), saugoti man patikėtas paslaptis.“

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [X-442](#), 2005-12-13, Žin., 2005, Nr. 149-5419 (2005-12-22), i. k. 1051010ISTA000X-442

9 straipsnis. Seimo kontrolieriaus įgaliojimų pasibaigimas

1. Seimo kontrolieriaus įgaliojimai nutrūksta, kai:

1) pasibaigia įgaliojimų laikas;

2) jis atsistatydina;

3) jis miršta;

4) nedirba dėl laikinojo nedarbingumo ilgiau kaip 120 kalendorinių dienų iš eilės arba ilgiau kaip 140 dienų per paskutinius 12 mėnesių, jei įstatymų nenustatyta, kad dėl tam tikros ligos pareigos paliekamos ilgesnį laiką, arba kai Seimo kontrolierius pagal medicinos ar invalidumą nustatančios komisijos išvadą negali eiti pareigų;

5) dėl jo įsiteisėję apkaltinamasis teismo nuosprendis;

6) daugiau kaip pusė visų Seimo narių pareiškia nepasitikėjimą juo.

2. Šio straipsnio 1 dalies 2 ir 4 punktuose nustatytais atvejais sprendimą dėl Seimo kontrolieriaus įgaliojimų nutraukimo priima Seimas Seimo Pirmininko teikimu.

3. Šio straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatytu atveju klausimą dėl Seimo kontrolieriaus įgaliojimų nutraukimo Seimas sprendžia tik tada, kai yra sveikatos apsaugos ministro sudarytos gydytojų komisijos išvada.

4. Šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatytais atvejais Seimo kontrolierius eina pareigas tol, kol į jo vietą paskiriamas naujas Seimo kontrolierius.

10 straipsnis. Su Seimo kontrolieriaus pareigomis nesuderinama veikla

Seimo kontrolieriaus pareigos nesuderinamos su jokiais kitomis renkamomis ar skiriamomis pareigomis valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose, taip pat su darbu juridiniuose asmenyse. Seimo kontrolierius negali gauti kito atlyginimo, išskyrus jam nustatytą pagal einamas pareigas ir užmokestį už mokslinį bei pedagoginį darbą aukštosiose mokyklose ar valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigose, už neformalųjį suaugusiųjų švietimą bei autorinį atlyginimą už kūrybinį darbą.

11 straipsnis. Metų veiklos ataskaitų pateikimas

1. Seimo kontrolieriai kasmet iki kovo 15 dienos raštu pateikia Seimui praėjusių kalendorinių metų veiklos ataskaitą. Ši ataskaita, išskyrus jos dalį, kuri yra susijusi su žvalgybos institucijų veikla, nagrinėjama Seime ir yra skelbiama Seimo kontrolierių įstaigos interneto

tinklalapyje.

2. Seimo kontrolierių veiklos ataskaitos dalis, kuri yra susijusi su žvalgybos institucijų veikla, nagrinėjama Seimo statuto nustatyta tvarka Seimo statute nurodytame Seimo komitete ir ši Seimo kontrolierių veiklos ataskaitos dalis nėra skelbiama.

3. Seimo kontrolieriai apie savo veiklą periodiškai skelbia visuomenės informavimo priemonėse.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-229J](#), 2012-10-17, *Žin.*, 2012, Nr. 129-6465 (2012-11-08), i. k. 1121010ISTA0XI-2291

III SKIRSNIS SKUNDŲ PRIĖMIMAS IR TYRIMAS

12 straipsnis. Seimo kontrolierių tiriami skundai

1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.

2. Seimo kontrolieriai netiria Respublikos Prezidento, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos), valstybės kontrolieriaus ir Konstitucinio Teismo bei kitų teismų teisėjų veiklos, savivaldybių tarybų (kaip kolegialių institucijų) veiklos.

3. Seimo kontrolieriai taip pat netiria prokurorų, ikiteisminio tyrimo pareigūnų procesinių sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo, tačiau tiria skundus dėl prokurorų, ikiteisminio tyrimo pareigūnų veiksmų, pažeidžiančių žmogaus teises ir laisves.

4. Seimo kontrolieriai netiria skundų dėl darbo teisinių santykių, taip pat netikrina teismų priimtų sprendimų, nuosprendžių ir nutarčių pagrįstumo ir teisėtumo.

13 straipsnis. Skundų pateikimas

1. Pareiškėjas turi teisę pateikti Seimo kontrolieriui skundą dėl pareigūnų piktnaudžiavimo ar biurokratizmo, jei mano, kad tuo buvo pažeistos jo teisės ir laisvės.

2. Seimo kontrolierius taip pat tiria Seimo narių jam perduotus pareiškėjų skundus, kurie atitinka šio įstatymo 14 straipsnio reikalavimus.

3. Skundai paprastai paduodami raštu. Jeigu skundas gautas žodžiu, telefonu arba Seimo kontrolierius nustatė pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeistų žmogaus teisių ir laisvių požymių iš visuomenės informavimo priemonių bei iš kitų šaltinių, Seimo kontrolierius gali pradėti tyrimą savo iniciatyva.

4. Pareiškėjų kreipimaisi žodžiu ar raštu, kuriuose neskundžiami pareigūnai, o prašoma paaiškinti, suteikti kitą informaciją ar pageidaujamus dokumentus ir t. t., nelaikomi skundais.

14 straipsnis. Reikalavimai skundui

1. Skunde nurodoma:

1) adresatas – Seimo kontrolierių įstaiga (Seimo kontrolierius);

2) pareiškėjo vardas, pavardė (pavadinimas) ir adresas (buveinė);

3) skundžiamų pareigūnų vardai, pavardės ir pareigos, institucija ar įstaiga, kurioje jie dirba;

4) skundžiamo sprendimo arba skundžiamos veikos apibūdinimas, jos padarymo laikas ir aplinkybės;

5) suformuluotas prašymas Seimo kontrolieriui;

6) skundo surašymo data ir pareiškėjo parašas.

2. Prie skundo gali būti pridedama:

1) ginčijamo sprendimo nuorašas;

2) turimi įrodymai ar jų aprašymas.

3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytos skundo formos nesilaikymas ar rekvizitų nenurodymas negali būti pagrindas atsisakyti tirti skundą, išskyrus anoniminius skundus, taip pat

atvejus, kai neįmanoma pradėti tyrimo dėl duomenų trūkumo, o pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašymu jų nepateikia, ar kai skundo tekstas yra neįskaitomas.

15 straipsnis. Skundų padavimo terminas

Skundams paduoti nustatomas vienerių metų terminas nuo skundžiamų veiksmų padarymo ar skundžiamo sprendimo priėmimo. Skundai, paduoti praėjus šiam terminui, netiriami, jeigu Seimo kontrolierius nenusprendžia kitaip.

16 straipsnis. Anoniminiai skundai

Anoniminiai skundai netiriami, jeigu Seimo kontrolierius nenusprendžia kitaip.

17 straipsnis. Atsisakymas nagrinėti skundą

1. Seimo kontrolierius ne vėliau kaip per 7 darbo dienas nuo skundo gavimo dienos priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, apie tai informuodamas pareiškėją, jeigu:

- 1) padaro išvadą, kad skundo dalykas yra mažareikšmis;
- 2) skundas paduotas praėjus šio įstatymo 15 straipsnyje nustatytam terminui;
- 3) skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso Seimo kontrolieriaus kompetencijai;
- 4) skundas tuo pačiu klausimu buvo išnagrinėtas arba yra nagrinėjamas teisme;
- 5) dėl skundo dalyko yra priimtas procesinis sprendimas pradėti ikiteisminį tyrimą;
- 6) padaro išvadą, kad skundą nagrinėti tikslinga kitoje institucijoje ar įstaigoje.

2. Jeigu priimamas sprendimas atsisakyti nagrinėti skundą, turi būti nurodyti atsisakymo jį nagrinėti pagrindai. Tais atvejais, kai skundas nepriskirtas Seimo kontrolierių kompetencijai, atsisakyme nagrinėti nurodoma, į kokią instituciją ar įstaigą tuo klausimu galėtų kreiptis pareiškėjas.

3. Skundą ištyrus, pakartotinai paduotas skundas netiriamas, išskyrus atvejus, kai nurodoma naujų aplinkybių ar pateikiama naujų faktų. Jeigu pareiškėjas piktnaudžiauja teise kreiptis į Seimo kontrolierių, Seimo kontrolieriaus sprendimu susirašinėjimas su tokiu pareiškėju gali būti nutrauktas.

4. Jeigu skundo tyrimo metu paaiškėja šio straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, skundo tyrimas nutraukiamas.

5. Jeigu pareiškėjas nepateikia duomenų, be kurių neįmanoma pradėti skundo tyrimo, taip pat jeigu skundo tekstas yra neįskaitomas, jis netiriamas.

6. Jeigu gaunamas pareiškėjo prašymas netirti skundo, Seimo kontrolierius gali tyrimą nutraukti. Seimo kontrolierius gali pradėti tyrimą savo iniciatyva.

18 straipsnis. Skundo ištyrimo terminai

Skundas turi būti ištirtas ir pareiškėjui atsakyta per 3 mėnesius nuo skundo gavimo dienos, išskyrus atvejus, kai dėl skunde nurodytų aplinkybių sudėtingumo, informacijos gausos ar skundžiamų veiksmų tęstinio pobūdžio būtina skundo tyrimą pratęsti. Apie Seimo kontrolieriaus sprendimą pratęsti skundo tyrimo terminą informuojamas pareiškėjas. Skundai turi būti ištirti per įmanomai trumpiausią laiką.

19 straipsnis. Seimo kontrolieriaus teisės

1. Seimo kontrolierius, vykdydamas savo pareigas, turi teisę:

1) reikalauti nedelsiant pateikti informaciją, medžiagą ir dokumentus, būtinus savo funkcijoms atlikti, įstatymų nustatyta tvarka susipažinti su valstybės, tarnybos, komercinė ar banko paslaptį sudarančiais dokumentais, taip pat dokumentais, kuriuose yra informacijos apie įstatymų saugomus asmens duomenis. Prireikus įgyvendinti šią teisę, pasitelkiami policijos pareigūnai ir surašomas atitinkamas aktas apie dokumentų paėmimą;

2) pateikęs tarnybinį pažymėjimą įeiti į institucijų ir įstaigų (įmonių, tarnybų ar organizacijų) patalpas, o į patalpas, kuriose ištisą parą laikomi asmenys, – bet kuriuo paros metu, ir nekliudomai matytis bei kalbėtis su jose esančiais asmenimis. Į institucijų ir įstaigų, kurių

veiklą reglamentuoja tarnybos statutai, teritoriją ir patalpas įeinama lydint šių institucijų ir įstaigų pareigūnams;

3) reikalauti, kad pareigūnai, kurių veikla tiriama, pasiaiškintų raštu ar žodžiu;

4) apklausti pareigūnus ir kitus asmenis;

5) dalyvauti Seimo, Vyriausybės, kitų valstybės bei savivaldybių institucijų ir įstaigų posėdžiuose, kai svarstomi klausimai, susiję su Seimo kontrolierių veikla ar Seimo kontrolieriaus tiriamu dalyku;

6) pasitelkti valstybės ir savivaldybių institucijas, įstaigas, valstybės ir savivaldybių įmones, viešąsias įstaigas, kurių dalyvė yra valstybė arba savivaldybė, prašyti jų pateikti išvadas pagal kompetenciją;

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [XI-741](#), 2010-04-13, Žin., 2010, Nr. 48-2291 (2010-04-27), i. k. 1101010ISTA00XI-741

Nr. [XIII-858](#), 2017-12-07, paskelbta TAR 2017-12-18, i. k. 2017-20342

7) informuoti Seimą, Vyriausybę bei kitas valstybės institucijas ir įstaigas ar atitinkamos savivaldybės tarybą apie šiurkščius įstatymų pažeidimus arba įstatymų ar kitų teisės aktų trūkumus, prieštaravimus ar spragas;

8) siūlyti Seimui, Vyriausybei, kitoms valstybės ar savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kad būtų pakeisti įstatymai ar kiti norminiai teisės aktai, varžantys žmogaus teises ir laisves;

9) surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolą dėl Seimo kontrolieriaus reikalavimų nevykdymo ar kitokio trukdymo Seimo kontrolieriui įgyvendinti jam suteiktas teises;

10) kreiptis į administracinę teisimą prašydamas iširti, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės nutarimą;

11) siūlyti Seimui kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl teisės aktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams;

12) perduoti medžiagą išteisinio tyrimo įstaigai ar prokurorui, kai aptinkami nusikalstamos veikos požymiai;

13) kreiptis į teisimą dėl kaltų piktnaudžiavimu ar biurokratizmu pareigūnų atleidimo iš einamų pareigų;

14) siūlyti kolegialiai institucijai ar pareigūnui įstatymų nustatyta tvarka panaikinti, sustabdyti ar pakeisti įstatymams bei kitiems teisės aktams prieštaraujančius sprendimus ar siūlyti priimti sprendimus, kurie nepriimti dėl piktnaudžiavimo ar biurokratizmo;

15) siūlyti kolegialiai institucijai, įstaigos vadovui ar aukštesniajai pagal pavaldumą institucijai ir įstaigai skirti nusižengusiems pareigūnams tarnybinės (drausminės) nuobaudas;

16) siūlyti prokurorui įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teisimą dėl viešojo intereso gynimo;

17) atkreipti pareigūnų dėmesį į aplaidumą darbe, įstatymų ar kitų teisės aktų nesilaikymą, tarnybinės etikos pažeidimą, piktnaudžiavimą, biurokratizmą ar žmogaus teisių ir laisvių pažeidimus ir siūlyti imtis priemonių, kad būtų pašalinti įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimai, jų priežastys ir sąlygos;

18) siūlyti, kad įstatymų nustatyta tvarka būtų atlyginta turtinė ir neturtinė žala, kurią patyrė pareiškėjas dėl pareigūnų padarytų pažeidimų;

19) pranešti Seimui, Respublikos Prezidentui ar Ministrui Pirmininkui apie ministrų ar kitų Seimui, Respublikos Prezidentui ar Vyriausybei atskaitingų pareigūnų (išskyrus 12 straipsnio 2 dalyje išvardytuosius) padarytus pažeidimus;

20) siūlyti Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai įvertinti, ar pareigūnas nepažeidė Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo;

21) netirdamas Seimo kontrolieriaus kompetencijai nepriskirto skundo iš esmės, gali teikti siūlymus ar pastabas atitinkamoms institucijoms ir įstaigoms dėl viešojo administravimo gerinimo, kad nebūtų pažeidinėjamos žmogaus teisės ir laisvės.

2. Kreiptis į teismą dėl kaltų piktnaudžiavimu ar biurokratizmu pareigūnų atleidimo iš einamų pareigų Seimo kontrolierius gali per vieną mėnesį nuo pažymos surašymo.

19¹ straipsnis. Nacionalinė prevencijos institucija

1. Seimo kontrolierių įstaiga yra laikoma nacionaline prevencijos institucija pagal Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą.

2. Siekdami užkirsti kelią kankinimui ir kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ar baudimui, Seimo kontrolieriai prevencijos tikslais nuolat lankosi laisvės apribojimo vietose.

3. Laisvės apribojimo vieta yra bet kuri Lietuvos Respublikos jurisdikcijai priklausanti ar jos kontroliuojama vieta, kurioje asmenų laisvė yra arba gali būti apribota, vadovaujantis valdžios įstaigos sprendimu ar jai paraginus arba su jos pritarimu ar sutikimu. Laisvės apribojimo vietomis laikytinos:

- 1) pataisos įstaigos;
- 2) tardymo izoliatoriai;
- 3) areštinės;
- 4) psichiatrijos įstaigos;
- 5) užkrečiamųjų ligų gydymo įstaigos;
- 6) globos namai;
- 7) pasienio kontrolės punktai;
- 8) Užsieniečių registracijos centras;
- 9) kitos laisvės apribojimo vietos.

4. Vykdydami nacionalinę kankinimų prevenciją, Seimo kontrolieriai turi teisę:

1) nuolat tikrinti, kaip laisvės apribojimo vietose elgiamasi su asmenimis, kurių laisvė apribota;

2) gauti visą informaciją apie elgesį su asmenimis, kurių laisvė apribota, apie jų laikymo sąlygas, taip pat apie tokių asmenų skaičių, apie laisvės apribojimo vietų skaičių ir jų buvimo vietą;

3) patekti į visas laisvės apribojimo vietas ir visas jose esančias patalpas, susipažinti su jų įrengimu ir infrastruktūra;

4) apklausti be liudininkų asmenis, kurių laisvė apribota, taip pat bet kokius kitus asmenis, kurie galėtų suteikti reikiamos informacijos;

5) pasirinkti, kokias laisvės apribojimo vietas aplankyti ir kokius asmenis apklausti;

6) laisvės apribojimo vietų patikrinimus atlikti kartu su pasirinktais ekspertais;

7) teikti atitinkamoms valdžios įstaigoms siūlymus (rekomendacijas), kaip pagerinti elgesį su asmenimis, kurių laisvė apribota, šių asmenų laikymo sąlygas, taip pat kaip užkirsti kelią kankinimui ir kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ar baudimui;

8) teikti išvadas dėl galiojančių teisės aktų ir teisės aktų projektų;

9) pavesti Seimo kontrolierių įstaigos valstybės tarnautojams ir kitiems darbuotojams įgyvendinti šios dalies 1–4 punktuose nurodytas teises.

Papildyta straipsnio punktu:

Nr. [XIII-858](#), 2017-12-07, paskelbta TAR 2017-12-18, i. k. 2017-20342

5. Jokia valdžios įstaiga ar pareigūnas negali nurodyti taikyti, patys taikyti, leisti taikyti ar toleruoti kokių nors nuobaudų asmeniui ar organizacijai, kuri Seimo kontrolieriams pateikė kokios nors informacijos, susijusios su nacionalinės prevencijos institucijos funkcijų atlikimu.

6. Kompetentingos institucijos privalo išnagrinėti Seimo kontrolierių siūlymus (rekomendacijas), konsultuotis su Seimo kontrolieriais dėl siūlymų (rekomendacijų) galimų įgyvendinimo priemonių ir informuoti Seimo kontrolierius apie jų pateiktų siūlymų (rekomendacijų) įgyvendinimo rezultatus.

7. Seimo kontrolieriai palaiko ryšius su Kovos su kankinimais komiteto Kankinimo ir

kitokio žiauraus, nežmoniško ar žeminančio elgesio ar baudimo prevencijos pakomitečiu.

Papildyta straipsniu:

Nr. [XII-629](#), 2013-12-03, *Žin.*, 2013, Nr. 130-6618 (2013-12-19), i. k. 1131010ISTA0XII-629

19² straipsnis. Nacionalinė žmogaus teisių institucija

1. Seimo kontrolierių įstaiga yra nacionalinė žmogaus teisių institucija.
2. Skatindami pagarbą žmogaus teisėms ir laisvėms bei bendradarbiaudami su valstybės ir savivaldybių institucijomis, įstaigomis, pilietine visuomene, socialiniais partneriais, tarptautinėmis organizacijomis žmogaus teisių ir laisvių klausimais, Seimo kontrolieriai atlieka šias funkcijas:

- 1) atlieka žmogaus teisių stebėseną Lietuvoje ir rengia žmogaus teisių padėties ataskaitas;
- 2) vykdo informacijos apie žmogaus teises sklaidą ir visuomenės švietimą žmogaus teisių klausimais;
- 3) pristato žmogaus teisių padėties Lietuvoje vertinimą tarptautinėse organizacijose ir teikia joms informaciją pagal Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nustatytus įsipareigojimus;
- 4) teikia siūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms žmogaus teisių klausimais;
- 5) siekia nacionalinių teisės aktų suderinimo su Lietuvos Respublikos tarptautiniais įsipareigojimais žmogaus teisių srityje;
- 6) inicijuoja tyrimus dėl esminių žmogaus teisių problemų.

Papildyta straipsniu:

Nr. [XIII-858](#), 2017-12-07, paskelbta TAR 2017-12-18, i. k. 2017-20342

20 straipsnis. Seimo kontrolierių reikalavimų privalomumas

1. Pareigūnai privalo Seimo kontrolierių reikalavimu nedelsdami pateikti jiems informaciją, dokumentus ir kitą medžiagą, būtinus jų funkcijoms atlikti.

2. Nagrinėdamas skundą, Seimo kontrolierius turi teisę kreiptis į pareigūną, kurio veikla nagrinėjama, prašydamas šį pasiaiškinti per nustatytą terminą. Jeigu pasiaiškinimas nepateikiamas, Seimo kontrolierius turi teisę kreiptis į aukštesnįjį pareigūną (kolegialią instituciją) ir šis privalo užtikrinti, kad pasiaiškinimas būtų pateiktas arba pats paaiškinti per Seimo kontrolieriaus nustatytą terminą.

3. Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją) privalo nagrinėti institucija ir įstaiga ar pareigūnas, kuriems toks siūlymas (rekomendacija) adresuojamas (adresuojama), ir apie nagrinėjimo rezultatus informuoti Seimo kontrolierių. Informacija Seimo kontrolieriui pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-458](#), 2017-06-20, paskelbta TAR 2017-06-29, i. k. 2017-11072

4. Asmenys, trukdantys Seimo kontrolieriui atlikti savo pareigas, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

21 straipsnis. Skundo tyrimas

Seimo kontrolierius ištiria skunde nurodytas aplinkybes ir surašo pažymą. Pažymoje nurodoma tyrimo metu nustatytos aplinkybės, surinkti įrodymai ir pareigūno veikos juridinis įvertinimas. Pažymą pasirašo Seimo kontrolierius. Seimo kontrolieriaus pažyma pateikiama pareiškėjui, taip pat skelbiama oficialiame Seimo kontrolierių įstaigos interneto tinklalapyje. Pažyma taip pat gali būti pateikiama institucijos ar įstaigos, kurioje buvo atliekamas tyrimas, vadovui ar pareigūnui, kurio veiksmai buvo tiriami, o prireikus – ir aukštesnės pagal pavaldumą institucijos ar įstaigos vadovui, taip pat – ir kitoms institucijoms ar įstaigoms. Tais atvejais, kai pažymoje yra informacijos, kuri pagal įstatymus yra valstybės, tarnybos, komercinė ar banko

paslaptis, arba įstatymų saugomi asmens duomenys, pateikiama ir skelbiama ne visa pažyma.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-808](#), 2010-05-13, Žin., 2010, Nr. 63-3087 (2010-05-31), i. k. 1101010ISTA00XI-808

22 straipsnis. Seimo kontrolieriaus sprendimai

1. Seimo kontrolierius, atlikęs tyrimą, priima sprendimą:
  - 1) pripažinti skundą pagrįstu;
  - 2) atmesti skundą;
  - 3) nutraukti skundo tyrimą.
2. Laikas, per kurį buvo tirtas skundas, neįskaitomas į įstatymų nustatytą senaties terminą tarnybinei (drausminei) nuobaudai skirti.
3. Skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės arba, tarpininkaujant Seimo kontrolieriui, skunde keliamos problemos išsprendžiamos gera valia, taip pat kitais šio įstatymo nustatytais atvejais.

23 straipsnis. Pareiga saugoti valstybės, profesines ir kitas įstatymų saugomas paslaptis ar duomenis

Seimo kontrolieriai ir kiti Seimo kontrolierių įstaigos darbuotojai privalo išsaugoti valstybės, tarnybos, komercines ar banko paslaptis bei įstatymų saugomus asmens duomenis, kuriuos sužinojo eidami pareigas.

IV SKIRSNIS SEIMO KONTROLIERIŲ ĮSTAIGA

24 straipsnis. Seimo kontrolierių įstaiga

Seimo kontrolierių įstaiga – valstybės biudžetinė įstaiga. Seimo kontrolierių įstaiga – juridinis asmuo, turintis atsiskaitomąją sąskaitą banke ir antspaudą su Lietuvos valstybės herbu bei pavadinimu „Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaiga“ ir finansuojamas iš valstybės biudžeto. Už Seimo kontrolierių įstaigos antspaudo naudojimą ir saugojimą atsako Seimo kontrolierių įstaigos vadovas.

25 straipsnis. Seimo kontrolierių įstaigos struktūra

1. Seimo kontrolierių įstaigą sudaro Seimo kontrolieriai, valstybės tarnautojai ir kiti darbuotojai.
2. Seimo kontrolierių įstaigai vadovauja Seimo kontrolierių įstaigos vadovas. Jį pavaduoja kitas Seimo kontrolierius.
3. Seimo kontrolierių įstaigos didžiausią leistiną valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičių tvirtina Seimo valdyba.
4. Seimo kontrolieriai turi patarėjų. Seimo kontrolieriaus patarėjas yra valstybės tarnautojas. Seimo kontrolieriaus patarėju gali būti Lietuvos Respublikos pilietis, turintis teisės bakalauro ir teisės magistro arba vienpakopį teisinį universitetinį išsilavinimą.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-667](#), 2010-01-21, Žin., 2010, Nr. 15-700 (2010-02-04), i. k. 1101010ISTA00XI-667

26 straipsnis. Neteko galios nuo 2010-02-16

Straipsnio naikinimas:

Nr. [XI-667](#), 2010-01-21, Žin., 2010, Nr. 15-700 (2010-02-04), i. k. 1101010ISTA00XI-667

27 straipsnis. Neteko galios nuo 2010-02-16

Straipsnio naikinimas:

Nr. [XI-667](#), 2010-01-21, Žin., 2010, Nr. 15-700 (2010-02-04), i. k. 1101010ISTA00XI-667

28 straipsnis. Seimo kontrolierių įstaigos vadovas

1. Seimo Pirmininko teikimu Seimas skiria Seimo kontrolierių įstaigos vadovu vieną iš paskirtų Seimo kontrolierių.

2. Seimo kontrolierių įstaigos vadovas yra Seimo kontrolierių įstaigai skirtų valstybės biudžeto asignavimų valdytojas.

3. Seimo kontrolierių įstaigos vadovas, be tiesioginių kontrolieriaus pareigų, atlieka ir šias funkcijas:

1) atstovauja Seimo kontrolierių įstaigai kaip juridiniam asmeniui ir organizuoja jos darbą;

2) tvirtina Seimo kontrolierių įstaigos struktūrą, nustato Seimo kontrolierių įstaigos struktūrinių padalinių ir įstaigos darbuotojų funkcijas ir tvirtina Seimo kontrolierių įstaigos reglamentą;

3) įstatymų nustatyta tvarka priima į pareigas ir iš jų atleidžia Seimo kontrolierių įstaigos valstybės tarnautojus ir kitus darbuotojus;

4) nustato konkrečius darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, atlyginimų koeficientus;

5) suteikia Seimo kontrolieriui, Seimo kontrolierių įstaigos valstybės tarnautojams ir kitiems darbuotojams atostogas, siunčia juos į komandiruotes, stažuotes;

6) priima sprendimus dėl Seimo kontrolierių įstaigos valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų kvalifikacijos kėlimo;

7) skiria Seimo kontrolierių įstaigos valstybės tarnautojams ir kitiems darbuotojams tarnybines (drausmines) nuobaudas;

8) organizuoja Seimo kontrolierių metinės veiklos ataskaitos parengimą ir pateikimą Seimui.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XI-667](#), 2010-01-21, *Žin.*, 2010, Nr. 15-700 (2010-02-04), i. k. 1101010ISTA00XI-667

4. Seimo kontrolierių įstaigos vadovas savo kompetencijos klausimais leidžia įsakymus.

V SKIRSNIS

SEIMO KONTROLIERIŲ VEIKLOS IR KITOS GARANTIJOS

29 straipsnis. Seimo kontrolierių darbo apmokėjimas ir socialinės garantijos

1. Seimo kontrolierių darbo užmokesčio dydį ir apmokėjimo sąlygas nustato Valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymas.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [X-1781](#), 2008-11-06, *Žin.*, 2008, Nr. 131-5031 (2008-11-15), i. k. 1081010ISTA00X-1781

2. Seimo kontrolieriai draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka.

3. Seimo kontrolieriui kasmet suteikiamos 28 kalendorinių dienų atostogos. Seimo kontrolieriui, turinčiam didesnę kaip 5 metų tarnybos Lietuvos valstybei stažą, už kiekvienų paskesnių 3 metų tarnybos stažą suteikiamos papildomos 3 kalendorinės dienos kasmetinių atostogų, tačiau bendra kasmetinių atostogų trukmė negali būti ilgesnė kaip 42 kalendorinės dienos.

4. Pasibaigus Seimo kontrolieriaus įgaliojimų laikui, jam išmokama 2 mėnesių atlyginimo dydžio išeitinė išmoka. Seimo kontrolieriui, atleidžiamam iš pareigų, kai jis negali eiti pareigų dėl sveikatos būklės, išmokama 3 mėnesių atlyginimo dydžio išeitinė išmoka. Seimo kontrolieriui mirus, jo šeimai išmokama 3 mėnesių atlyginimo dydžio išmoka. Šios išmokos mokamos iš Seimo kontrolierių įstaigai skirtų valstybės biudžeto lėšų. Atleidus Seimo kontrolierių paties prašymu ar kai dėl jo įsiteisėja apkaltinamasis teismo nuosprendis, ar kai daugiau kaip pusė visų Seimo narių pareiškia nepasitikėjimą juo, išeitinė išmoka nemokama.

5. Pasibaigus įgaliojimų laikui, išskyrus atvejus, kai dėl Seimo kontrolieriaus įsiteisėja apkaltinamasis teismo nuosprendis ar kai daugiau kaip pusė visų Seimo narių pareiškia

nepasitikėjimą juo, Seimo kontrolierius turi teisę Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka grįžti į ankstesnį darbą.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-123](#), 2000-12-21, Žin., 2000, Nr. 111-3582 (2000-12-29), i. k. 1001010ISTA00IX-123
Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 28 ir 30 straipsnių pakeitimo įstatymas
2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-271](#), 2001-04-19, Žin., 2001, Nr. 39-1342 (2001-05-09), i. k. 1011010ISTA00IX-271
Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 30 straipsnio pakeitimo įstatymas
3.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-443](#), 2001-07-10, Žin., 2001, Nr. 64-2328 (2001-07-25), i. k. 1011010ISTA00IX-443
Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo, Teismų įstatymo, Konstitucinio Teismo įstatymo, Seimo kontrolierių įstatymo, Seimo narių darbo sąlygų įstatymo, Prokuratūros įstatymo, Tarnybos Lietuvos Respublikos prokuratūroje statuto, Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas
4.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-1432](#), 2003-04-03, Žin., 2003, Nr. 38-1677 (2003-04-24), i. k. 1031010ISTA0IX-1432
Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 4, 19 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymas
5.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-1770](#), 2003-10-14, Žin., 2003, Nr. 104-4640 (2003-11-05), i. k. 1031010ISTA0IX-1770
Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 25 straipsnio pakeitimo įstatymas
6.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-2544](#), 2004-11-04, Žin., 2004, Nr. 170-6238 (2004-11-25), i. k. 1041010ISTA0IX-2544
Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo pakeitimo įstatymas
7.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [X-442](#), 2005-12-13, Žin., 2005, Nr. 149-5419 (2005-12-22), i. k. 1051010ISTA000X-442
Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 8 straipsnio pakeitimo įstatymas
8.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [X-1781](#), 2008-11-06, Žin., 2008, Nr. 131-5031 (2008-11-15), i. k. 1081010ISTA00X-1781
Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 29 straipsnio pakeitimo įstatymas
9.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XI-667](#), 2010-01-21, Žin., 2010, Nr. 15-700 (2010-02-04), i. k. 1101010ISTA00XI-667
Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 7, 25, 28 straipsnių pakeitimo ir 26, 27 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas

10.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-808](#), 2010-05-13, Žin., 2010, Nr. 63-3087 (2010-05-31), i. k. 1101010ISTA00XI-808

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 21 straipsnio pakeitimo įstatymas

11.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-741](#), 2010-04-13, Žin., 2010, Nr. 48-2291 (2010-04-27), i. k. 1101010ISTA00XI-741

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 7 ir 19 straipsnių pakeitimo įstatymas

12.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-2291](#), 2012-10-17, Žin., 2012, Nr. 129-6465 (2012-11-08), i. k. 1121010ISTA0XI-2291

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 11 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymas

13.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-629](#), 2013-12-03, Žin., 2013, Nr. 130-6618 (2013-12-19), i. k. 1131010ISTA0XII-629

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 3 straipsnio pakeitimo ir įstatymo papildymo 19-1 straipsniu įstatymas

14.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XIII-458](#), 2017-06-20, paskelbta TAR 2017-06-29, i. k. 2017-11072

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo Nr. VIII-950 20 straipsnio pakeitimo įstatymas

15.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XIII-858](#), 2017-12-07, paskelbta TAR 2017-12-18, i. k. 2017-20342

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo Nr. VIII-950 3, 19, 19-1 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 19-2 straipsniu įstatymas

16.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XIII-1684](#), 2018-12-04, paskelbta TAR 2018-12-11, i. k. 2018-20235

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo Nr. VIII-950 7 straipsnio pakeitimo įstatymas